

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Etapplaneutredningar
November 2006

Sammandrag

UTVECKLINGSBILD FÖR STENMATERIALSFÖRSÖRJNINGEN I NYLAND

Utredningen Utvecklingsbilder för stenmaterialsförsörjningen i Nyland ger en allmän översikt av nuläget och framtidsutsikter för stenmaterialförsörjningen samt nödvändiga åtgärder i Nyland och även ett större område än landskapet. Granskningsperioden sträcker sig fram till 2035. Målet har varit att hitta nya områden av betydelse på landskapsnivå som lämpar sig för stenmaterialproduktion och som kan läggas till grund för arbetet med etapplandskapsplanen.

För att konkretisera åtgärderna har som utgångspunkt för utredningen definierats den eftersträlvade verksamhetsformen och verksamhetsmiljön för stenmaterialsförsörjningen. I den målsatta situationen har det kunnat reserveras tillräckligt stora och högklassiga områden för stenmaterialproduktionen i landskapet, stenmaterialsförsörjningens kontinuitet är tryggad, användningen av stenmaterial är sparsam och överensstämmer med en hållbar utveckling och konflikterna med miljön och annan markanvändning har minimerats. Särskild uppmärksamhet har fästs vid transportsträckorna, eftersom de har betydande ekonomiska konsekvenser och miljökonsekvenser. Målet har varit att hitta områden som ligger så nära det största förbrukningsområdet, huvudstadsregionen, som möjligt. Områdesvisa alternativ som har granskats är täktnivåer enligt nuvarande praxis och s.k. djuptäkt, där man går betydligt djupare än markytan. Konsult för arbetet har varit Sito Oy.

FORTSATT JÄMN STENMATERIALFÖRBRUKNING

Stenmaterial är en icke förnybar naturtillgång som är nödvändig för byggandet och underhållet av samhällena. Stenmaterial fås från urberget och olika åsformationer samt genom återvinning av stenmaterial. Nyland och i synnerhet huvudstadsregionen är det område i vårt land där förbrukningen av stenmaterial är som störst.

I Nyland används årligen knappt 9 milj. m³f (kubikmeter fast mått) stenmaterial, dvs. ungefär 6 m³f (ungefär 14,2 ton) per invånare. Ungefär 6 milj. m³f tas från marktäktomsråden. Resten av den totala förbrukningen sköts med stenmaterial som uppkommer vid sprängning av byggnadsgrunder och med material som körs från ställen utanför landskapet. Byggandet frigör stenmaterial, ungefär 1,5 – 2,0 milj. m³f varje år. Åsmaterial körs från Tavastland och Östra Nyland. År 2002 kördes ungefär 700 000 – 800 000 m³f från södra Tavastland och mängderna ökar hela tiden. Också havssand som tas från havsområdena har haft en avsevärd betydelse för vissa stora strandbyggnadsobjekt.

Det åsmaterial som kan tas i landskapet har nästan tagit slut, och det råder redan brist i synnerhet på betonggrus av god kvalitet. Transportsträckorna växer och tyngdpunkten för täktområdena flyttas allt längre från huvudstadsregionen. Efterfrågan på sand är mindre än på grus och det finns betydligt mera sandtillgångar kvar än den nuvarande och prognostiserade efterfrågan. Det finns rikligt med bergmaterial i landskapet, men bl.a. glesbebyggelsen som hela tiden breder ut sig och annan nuvarande och planerad markanvändning samt olika natur- och miljövärden begränsar brytningsmöjligheterna avsevärt.

Miljöförvaltningen för ett register i form av geografisk information över täktstillstånd enligt marktäktslagen (MOTTO). De marktäktsstillstånd som är i kraft i Nyland gör det möjligt att ta ungefär 76 milj. m³f. Grus och berg utgör vardera ungefär 38 milj. m³f av denna mängd. Andelen sand är mycket liten. Uppskattningsvis över hälften av det stenmaterial som tillstånden möjliggör har redan tagits. Med de nuvarande täktstillstånden kan endast en liten del av det framtida stenmaterialbehovet tillfredsställas.

Förbrukningen förväntas vara fortsatt jämn fram till 2035 och någon betydande ökning förväntas inte. Den totala efterfrågan på stenmaterial 2006-2035 på Nylands förbunds område är över 280 milj. m³f. Andelen porös sten av sämre kvalitet som fås ur berg har uppskattats till 56 %, andelen s.k. hård sten av bästa kvalitetsklass till 6 %, andelen åsgrus till 32 % och andelen sand till 6 %.

UTGÅNGSMATERIAL FRÅN POSKI-PROJEKTET

Det centrala utgångsmaterialet har varit resultaten av POSKI-projektet i Nyland och Östra Nyland som publicerades 2006 (Projektet för samordning av grundvattenskyddet och stenmaterialförsörjningen). Projektpublikationen finns att få på internet, adress www.miljo.fi/publikationer. Det centrala målet för det av miljöförvaltningen ledda samarbetsprojektet är att trygga såväl den geologiska naturens miljövärden och grundvatten av god kvalitet för samhällenas vattenförsörjning som tillgången till prima stenmaterial för samhällsbyggandet. Dessutom producerade utredningen utgångsmaterial för landskapsplanläggningen och kommunernas generalplanläggning. Inom projektet klassificerades landskapets grus- och sandområden i tre kategorier i enlighet med deras lämplighet för täktverksamhet. Dessutom uppskattades mängden bergmaterial som kan tas i landskapet i enlighet med motsvarande klassificering.

Under arbetet med utvecklingsbilden för stenmaterialförsörjningen granskades de områden som enligt Poski-projektet är lämpliga och delvis lämpliga för marktäkt. Nya områden upptogs till granskning utgående från intervjuer med de största stenmaterialföretagen som är verksamma i Nyland. Som produktionsområde av betydelse på landskapsnivå ansågs ett område där man uppskattas kunna ta minst 1 milj. m³f stenmaterial.

Utredningen omfattar ungefärliga avgränsningar av 61 områden och en uppskattning av den mängd material som kan tas där och dess kvalitet. För 19 områden bestämdes dessutom de mängder stenmaterial som kan tas i det alternativa fall att man gräver nedanför markytan och grundvattenytan. Utredningen är inte direkt en etappplanslösning utan en utgångspunkt för fortsatt planering och samordning av olika markanvändningsformer i etappplansplanen.

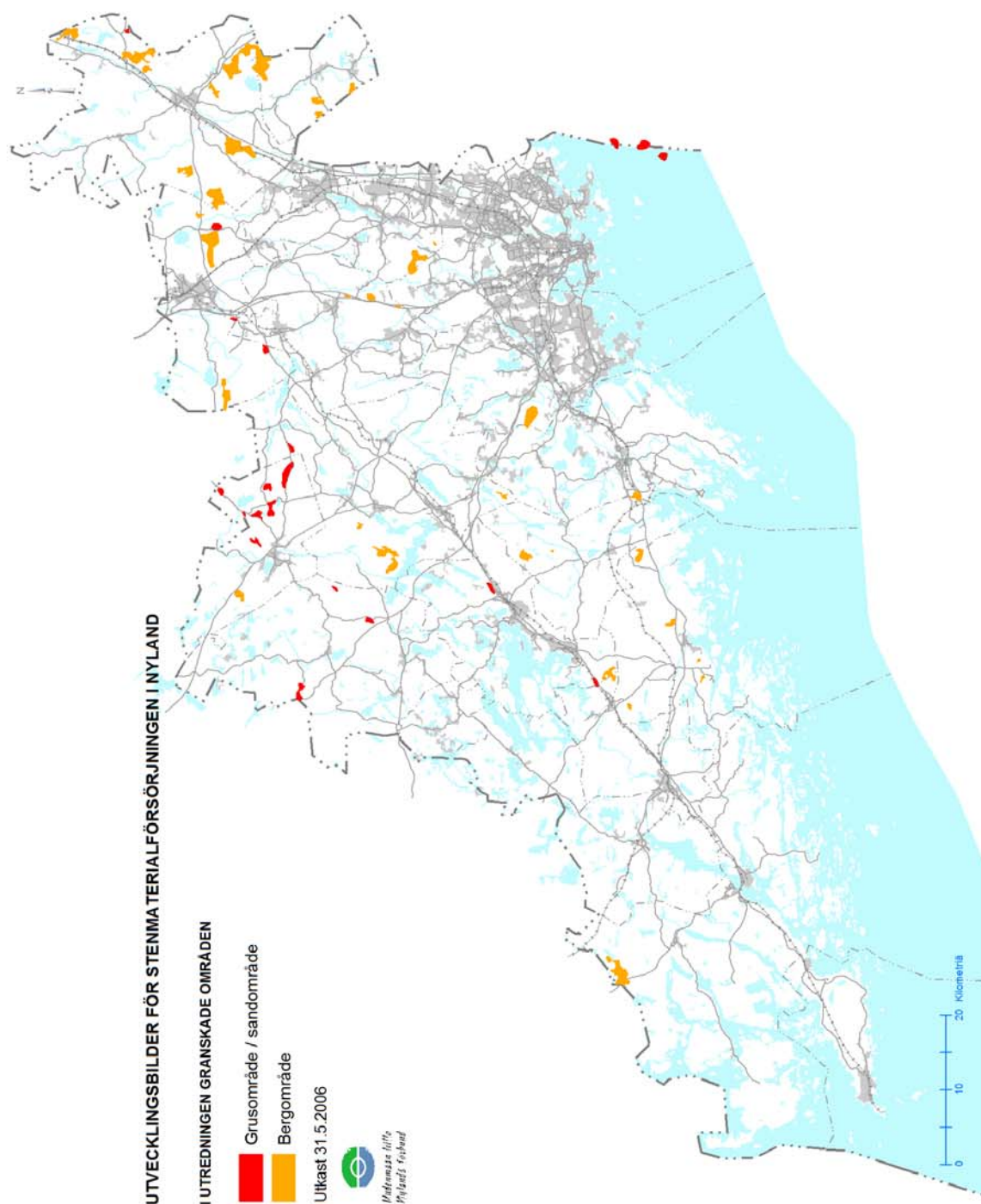
SJÄLVFÖRSÖRJANDE I FRÅGA OM BERGKROSS, GRUS MÅSTE KÖRAS TILL LANDSKAPET

Utredningen visar att i landskapet kan man fortfarande hitta stenmaterialtillgångar av betydelse på landskapsnivå. På kartan på vidstående sida anges de områden som granskats i utredningen, sammanlagt 61. Av dem är 39 bergsområden och 22 grus/sandområden.

De totala mängderna stenmaterial på de 61 områden som granskats i utredningen och den uppskattade efterfrågan på stenmaterial fram till 2035.

Miljoner kubikmeter fast mått (milj. m ³ f)	Grundalternativ (AL 1)	Grundalternativ + eventuell djuptäkt (AL 2)	Efterfrågan på material fram till 2035
Hård sten	34 milj. m ³ f	62 milj. m ³ f	17 milj. m ³ f
Porös sten	290 milj. m ³	563 milj. m ³ f	158 milj. m ³ f
Grus	27 milj. m ³ f	38 milj. m ³ f	90 milj. m ³ f
Sand	67 milj. m ³ f	86 milj. m ³ f	16 milj. m ³ f
Sammanlagt	418 milj. m³f	749 milj. m³f	281 milj. m³f

På de granskade områdena finns det bara en tredjedel av den mängd grus på 90 milj. m³f som behövs även om tänken i stor skala kan utsträckas även under grundvattenytan. Den mängd grus som körs till landskapet i synnerhet från södra Tavastland ökar och transportsträckorna växer. De grustillgångar som finns ovanför grundvattenytan i Nyland och som kan användas är nästan förbrukade. På sådana områden som redan omfattas av täktverksamhet och som inte har någon betydelse för samhällenas vattenförsörjning vore det skäl att överväga täkt även nedanför grundvattenytan. Däremot finns det tillräckligt med sanddominerat material. Behovet är bara ungefär en fjärdedel av den mängd som kan tas.

Utnyttjandemöjligheterna är störst på bergsområdena där det finns porös sten av sämre kvalitet. Största delen av det bergmaterial som används i framtiden är också sådan sten. Behovet av sten av bästa kvalitet som används bl.a. i vägnas asfaltbeläggning har uppskattats till ungefär 10 % av den totala förbrukningen. Den totala mängden hård sten på de områden som omfattats av utredningen är 30 – 60 milj. m³f beroende på hur djupt man uppskattat mängderna under markytan.

Vid bergmaterialtäkt lönar det sig att gynna centraliserad täkt där material i framtiden tas på färre områden än för närvarande. De mängder som tas bör vara stora, verksamheten långvarig och det bör vara möjligt att

använda områdena även för andra funktioner, t.ex. avfallshantering, medan tåkten pågår och efter att den avslutats. Centraliserad tåktverksamhet vore en bättre lösning med tanke på markanvändningen, miljöskyddet och verksamhetens ekonomi än den nuvarande spridda och kortvariga verksamheten.

Byggande producerar en betydande mängd stenmaterial i Nyland. En del omplacerads utanför byggplatserna men största delen används på själva byggplatsen. De årliga variationerna i de mängder som placeras utanför byggplatserna är stora och det går inte att bygga någon långsiktig stenmaterials försörjning på dem.

Utnyttjande av massorna skulle också kräva tillräckliga upplags- och operationsområden i närheten av de platser där sprängstenen uppkommer och används. Återvinningen försvåras också av lagstiftningen som definierar stenmaterial som återvinns någon annanstans än på den plats där det uppkommit som avfall.

Förutom ås- och bergmaterial finns i närheten av kusten i Nyland omfattande havssandförekomster.

Utnyttjandet av dem på andra ställen än i strandbyggnadsobjekt förutsätter dock ytterligare utredningar samt reservering av hamn- och upplagringsområden i närheten av huvudstadsregionen.

STENMATERIALPRODUKTION OCH ANNAN MARKANVÄNDNING

Under etappplandskapsplanprocessen samordnas stenmaterialproduktionens behov med annan markanvändning. Genom att anvisa markanvändningsformer med liknande miljökonsekvenser till marktåktområdena kan man åstadkomma betydande ekonomiska, markanvändningsmässiga och miljömässiga synergifördelar mellan funktionerna. Å andra sidan kan man förebygga konflikter med annan markanvändning och miljön. Samordningen har inneburit att de områden som presenteras i utredningen har prövats från fall till fall och bl.a. att gränserna setts över. Det centrala målet för planlösningen är att anvisa områden som lämpar sig för stenmaterialproduktion inom ramen för de rådande och förutsägbara specialvillkoren.

Utredningen utgör bakgrundsmaterial till planlösningen. Själva planlösningen och de planeringsprinciper som ligger bakom den presenteras i planbeskrivningen. I utkastet till etappplandskapsplan anges de områden vars stenmaterial lämpar sig för tåktverksamhet. Beslut om stenmaterialtåkt och tillstånd i anslutning därtill fattas av kommunen i egenskap av tillståndsmyndighet och tillståndsprövningen baserar sig på marktåktlagen. Planens uppgift är att styra planeringen av kommunernas markanvändning och myndigheternas övriga verksamhet så att förutsättningarna för marktåkt bibehålls på områdena. Planen utgör ett stöd för tillståndsprövningen. Marktåkt är även möjlig på andra ställen än på områdena i landskapsplanen alltid när marktåktslagens villkor för tåktverksamhet är uppfylla.

ETAPPLANEN FÖR NYLAND

Nylands landskapsfullmäktige godkände landskapsplanen för Nyland 14.12.2004 och miljöministeriet fastställde planen 8.11.2006. Den etappplan som utarbetas kompletterar och preciserar den fastställda landskapsplanen. Utarbetandet av etappplanen har inletts med följande utredningar:

- Avfallshanterings områdesbehov på lång sikt
- Vidsträckta, sammanhängande skogsområden som en del av det ekologiska nätverket i Nyland
- Trafikdepåer och terminaler i Nyland
- Utvecklingsbilder för stenmaterials försörjningen i Nyland
- Skjutbanorna i Nyland
- Motorsportbanorna i Nyland
- Granskning av tystnaden och tysta områden i Nyland

Resultaten av utredningarna samordnas till en planlösning under etappplanprocessen.

Aktuell information om etappplanarbetet fås på Nylands förbunds webbplats www.uudenmaanliitto.fi. På webbplatsen finns också det program för deltagande och bedömning som berättar om planens innehåll och planprocessen och som landskapsstyrelsen godkände våren 2005.

